

KLİNİK ÇALIŞMA

RİNOPLASTİ AMELİYATI SONRASINDA KARŞILAŞILAN TIBBİ UYGULAMA HATASI İDDİALARININ YÜKSEK YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Abdülkadir İZCİ¹, Dr. Ayşe KURTULUŞ DERELİ¹, Dr. Cüneyt Orhan KARA², Dr.

Bahriye İnci GÖKALAN KARA³, Dr. Kemalettin ACAR¹

¹Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye ²Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye ³Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye

ÖZET

Giriş: Rinoplasti, fonksiyonel veya estetik amaçla ve giderek artan sayıda yapılan yüz ameliyatlarından birisidir. Bu çalışmada; yüksek yargı mahkeme kararları ışığında rinoplasti ameliyatı sonrası doğan anlaşmazlıkların hukuki açıdan değerlendirilme kistas ve yöntemleri tartışılarak, gerek rinoplasti ameliyatı yapmakta olan hekimlerin yasal sorumlulukları, gerekse bu konuda bilirkişi olarak görevlendirilecek hekimlerin konuya nasıl yaklaşmaları gerektiği hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır.

Yöntem ve gereç: "https://legalbank.net/arama/mahkeme-kararlari" adresinden anahtar kelimeler ile yapılan tarama sonucunda; rinoplasti ameliyatı sonrasında karşılaşılan tıbbi uygulama hatası iddialarını konu edinen mahkemelerin kararları ile üst mahkemelerin bozma ve onama sebepleri değerlendirilmiştir.

Bulgular: Arama kriterlerine uyan toplam 30 karar tespit edilmiştir. Ameliyatların %96.7'sinin estetik amaç içerdiği ve yargıtay tarafından eser sözleşmesi kapsamında değerlendirildiği belirlenmiştir. Yargıtayın ilk derece mahkeme kararlarının %86.6'sını bozduğu görülmüştür. En sık bozma gerekçesi bilirkişi raporlarındaki yetersizlikler olmuştur.

Tartışma ve sonuç: Fonksiyonel amaçla yapılan rinoplasti ameliyatı "vekalet sözleşmesi" kapsamındayken, estetik amaç içeren müdahaleler, Yargıtay tarafından "eser sözleşmesi" kapsamında değerlendirilmektedir. Estetik müdahalede bulunacak hekimlerin, estetik uygulamaların hukuktaki karşılığını bilerek mesleklerini icra etmeleri, bilirkişilik açısından ise; estetik uygulamaların Yargıtay nezdinde eser sözleşmesi kapsamında değerlendirildiği akılda tutularak değerlendirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Rinoplasti, malpraktis, eser sözleşmesi

EVALUATION OF MEDICAL MALPRACTICE CLAIMS FOLLOWING RHINOPLASTY IN THE CONTEXT OF SUPREME COURT DECISIONS

SUMMARY

Introduction: Rhinoplasty is one of the aesthetic facial surgeries that have recently increased in popularity. The objective of this study is to examine the criteria and methods of legal evaluation of disputes arising after rhinoplasty surgery in the context of supreme judicial court decisions. Additionally, it seeks to elucidate the legal responsibilities of physicians performing rhinoplasty surgery and the approaches of physicians appointed as experts in such cases.

Methods and materials: The keywords were searched from the address "https://legalbank.net/arama/mahkeme-kararlari". Court decisions on medical malpractice claims encountered after rhinoplasty surgery and the reasons for reversal and approval of the higher courts were evaluated.

Results: A total of 30 decisions meeting the search criteria were identified. It was determined that 96.7% of the surgeries included aesthetic purposes and were evaluated by the Court of Cassation within the scope of the work contract, and the Court of Cassation overturned 86.6% of the decisions. The most common reason for reversal was the inadequacies in the expert reports.

Discussion and conclusion: While rhinoplasty surgery performed for functional purposes is within the scope of "contract of agency", interventions with aesthetic purposes are evaluated by the Court of Cassation within the scope of "contract of work". Physicians who will perform aesthetic interventions should perform their professions by knowing the legal equivalent of aesthetic applications, and in terms of expertise; aesthetic applications should be evaluated by keeping in mind that aesthetic applications are evaluated within the scope of the contract of work before the Court of Cassation.

Keywords: Noise, Rhinoplasty, malpractice, contract of work

İletişim kurulacak yazar: Dr. Abdülkadir İZCİ, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye, E-mail: drkadirizci@gmail.com

Gönderilme tarihi: 13 Ağustos 2024, revizyonun gönderildiği tarih: 30 Eylül 2024, yayın için kabul edilme tarihi: 30 Eylül 2024

Kaynak gösterimi İzci A., Kurtuluş Dereli A., Kara C. O., Gökalan Kara B. İ., Acar K. Rinoplasti Ameliyatı Sonrasında Karşılaşılan Tıbbi Uygulama Hatası İddialarının Yüksek Yargı Kararları Çerçevesinde Değerlendirilmesi KBB-Forum 2024;23(4):123-130

GİRİŞ

Yüzün her bileşeni yüz uyumu için çok önemli olsa da burnun yüzdeki merkezi konumu, yüzün en belirgin anatomik parçası olması ve gizlenememesi yüzün anatomik ve estetik uyumunda burnu oldukça önemli bir role getirmiştir. Burun morfolojisi ile kişisel kimlik arasında güçlü bir ilişki olduğu kabul edilmekte ve birçok hasta rinoplastiden sadece yüzün görünümünde bir iyileşme değil, aynı zamanda

varoluşsal bir değişim beklemektedir. Burun şeklindeki değişimin estetik açıdan bir değişim olmasının yanında, kişileri ruhsal ve sosyal açıdan etkileyen köklü bir değişim olduğu kabul edilmektedir^{1,2}.

Rinoplasti, burnun hem iç hem de dış şeklini değiştirebilen cerrahi bir işlemdir. Burun şeklinde değişiklik yapılmadan, nefes darlığı ve koku kaybı gibi şikayetlerin tedavisi için yapıldığında "fonksiyonel rinoplasti", burun şeklinde kozmetik değişiklik amacıyla yapıldığında ise "estetik rinoplasti" olarak adlandırılmaktadır. Hastaların istek ve şikayetlerine göre yalnız estetik veya fonksiyonel rinoplasti yapılabileceği gibi her iki prosedür birlikte de uygulanabilmektedir³. Literatürde, kozmetik rinoplasti sonrası %15 ila %68 arasında değişen oranlarda gelişebilen nazal hava yolu obstrüksiyonu, hastaların en sık şikayet ettiği semptom olarak bildirilmiştir^{3,4}. Modern rinoplasti, hastanın isteklerini yönlendirerek burnu hem kozmetik hem de fonksiyonel olarak uygun görüntü ve işlevselliği sağlayacak şekilde fonksiyonel ve estetik rinoplastinin kombinasyonunu gerektirmektedir⁴⁻⁷.

Rinoplasti, en sık uygulanan estetik cerrahi prosedürlerinden biridir. Amerikan Plastik Cerrahlar Derneği üyesi hekimler tarafından gerçekleştirilen rinoplasti ameliyatları 2023 yılında bir önceki yıla göre %6'lık bir artış göstererek 47.307 olguya ulaşmıştır⁸. Ayrıca; Rinoplasti, Amerika Birleşik Devletleri'nde en yaygın üçüncü estetik cerrahi prosedür olmasının yanında, en çok dava edilen ikinci yüz estetik cerrahi prosedürüdür. Giderek artan rinoplasti ameliyatlarının sıklığı ameliyat sonrası komplikasyonlar, tıbbi uygulama hatası iddiaları ve adli davalardaki artışı da beraberinde getirmektedir⁹. Bu nedenle, rinoplasti ameliyatı nedeniyle açılan tıbbi uygulama hatası davaları ile ilişkili faktörlerin anlaşılması son derece önemlidir.

Hatalı tıbbi müdahale sonucunda hekimin karşılaşacağı sorumluluklar; ceza sorumluluğu, tazminat sorumluluğu ve idari sorumluluk olarak üç ana başlıkta sınıflandırılabilir. Ceza sorumluluğu, tıbbi müdahaleler esnasında yaşanacak istenmeyen durumların ülkemizde geçerli olan Ceza Hukuku açısından ele

alınmasıdır. Bu süreç hekimin Cumhuriyet Savcılıkları tarafından soruşturmaya ve gerek görülmesi halinde Ceza Mahkemeleri tarafından kovuşturmaya tabi tutulması ile devam edebilmektedir. Neticede bu durum hekimin mesleği ile ilgili herhangi bir kusurlu davranışı nedeniyle herhangi bir türden ceza almayacağı sonucu ile ilgilenen bir süreç olup, devlet memuru olan hekimlerin bu sürece tabi tutulabilmesi için öncelikle kendi kurumları tarafından bir ceza soruşturması geçirmeleri de gerekmektedir.

Tıbbi müdahaleden doğan ve amacı zarar gören tarafın kayıplarının, sorumlular tarafından karşılanması olan özel hukuk sorumluluğu ve buna bağlı olarak karşımıza çıkan tazminat sorumluluğu, hekimin hukuka aykırı tıbbi müdahalesi sonucunda hastanın zarar görmesi durumunda söz konusu olmaktadır. Sağlık personelinin hatalı tıbbi uygulamaları nedeniyle karşılaşacağı tazminat sorumluluğunun kaynağı esasen haksız fiil, sözleşmeye aykırılık veya vekaletsiz iş görme durumlarına dayanmaktadır. Hastanın vücut bütünlüğüne yönelik müdahalelerde, sözleşmeye aykırı zarar verici her türlü davranış aynı zamanda haksız fiili oluşturmaktadır. Hekimin sözleşme ve haksız fiil sebebiyle sorumluluğunun bulunabilmesi için aynı zamanda kusurlu olması, yani zararın önlenmesi için gerekli özenin gösterilmemiş olması gerekmektedir¹⁰⁻¹². Örneğin hekimin hastasına ameliyattan sonra oluşmasını vaat ettiği burun şeklini gerçekleştirememiş olması sözleşmesel bir kusurluluk iken, ameliyat esnasında özensiz davranarak istenmeyen bir sonuca neden olması -ameliyatta bir sınırı yaralayarak nörolojik kayba neden olması gibi-haksız fiil kapsamında ele alınacaktır.

İdari sorumluluk ise hekimin kendisini çalıştıran kuruma karşı sahip olduğu sorumluluk anlamını taşımaktadır. Bu kapsamda disiplin cezaları, kamu hizmetinin mevzuatla belirlenmiş sınırları içinde gereği gibi yürütülmesi için "önceden belirlenen kurallara aykırı davranışlar sergileyen" kamu çalışanlarına uygulanır.

Aslında hekimin tıbbi müdahalesi vücut bütünlüğünün ihlali niteliğinde bir eylemdir. Ancak hekimin bu müdahalesini hukuken meşrulaştırılan ve legalize eden unsurlar ise

şunlardır: 1. Hastanın aydınlatılmış rızasının bulunması,

2. Müdahaleyi uygulayan kişinin bu konuda yetkili olması,

3. Tıp biliminin verilerine göre gerekli ve uygun müdahalede bulunulmuş olmasıdır.

Bu unsurlardan bir ya da birkaçının eksikliği ceza ve tazminat sorumluluğunu doğuracaktır. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un ilk üç maddesinde belirtildiği gibi, hasta tedavi edebilmek için tıp fakültesinden diploma sahibi olmak ve cerrahi uygulamalar için o dalda ihtisas sahibi olmak şartları sağlanmalıdır. Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi'nin (TUKMOS) uzmanlık eğitimi çekirdek müfredatları incelendiğinde ise, rinoplasti ameliyatı kulak burun boğaz hastalıkları ile plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi uzmanlık dallarının yetkisinde bulunmaktadır^{13,14}.

Eser Sözleşmesi, Vekalet Sözleşmesi

Borçlar hukuku kapsamında sözleşme; tarafların karşılıklı üstlenimlerini ileride yerine getireceklerine yönelik verdikleri sözü ifade etmektedir¹⁵. Türk Borçlar Kanunu'na (TBK) göre "eser sözleşmesi" yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme türüdür. Vekalet sözleşmesinde ise vekil sıfatına sahip olan hekim, görevine konu işi görürken yöneldiği sonucun elde edilmemesinden değil, bu sonuca ulaşmak için gösterdiği çabanın, yaptığı işlemlerin, eylemlerin ve davranışların özenli olmayışından doğan zararlardan dolayı sorumludur. Bu iki sözleşme arasındaki ayırt edici fark eser sözleşmesindeki sonuç garantisidir. Hekimin hastası üzerinde tıbbi müdahalede bulunabilmesi ve bu müdahalenin hukuka uygunluk göstermesi için hekim ile hasta arasında bir sözleşme kurulmuş olması yasal bir gerekliliktir. Hekimin toplumda üstlendiği tedavi edici rolü ve müdahalelerin genel olarak tedavi edici amaçla yapılıyor olması, hekim ile hasta arasında kurulan bu sözleşmenin genelde vekalet sözleşmesi kapsamında yer alması sonucunu doğurmaktadır. Bununla birlikte doktrinde ve ağırlıklı olarak Yargıtay kararlarında fiziksel tedavi amacı gütmeyen "estetik" amaçlı tıbbi müdahalelerin

dayandığı tedavi sözleşmesi, eser sözleşmesi olarak kabul edilmektedir^{16,17}.

Günümüzde artan estetik uygulamaların beraberinde getirdiği tıbbi uygulama hatası iddiaları ve bunlara yönelik davalardaki artış, hekimlerin eser sözleşmesinden doğan sorumluluklarının önemini bir kez daha gündeme getirmiştir. Buna göre rinoplasti ameliyatlarının yapılaş amacı, yani estetik amaç taşıyıp taşımaması hukuki olarak önem arz etmektedir. Buna göre hekim ile hasta arasında kurulan sözleşme ilişkisi, nefes darlığı gibi şikayetlerin tedavisi amacıyla fonksiyonel olarak yapılan rinoplasti ameliyatlarında vekalet sözleşmesi kapsamında değerlendirilirken, işlemin estetik amaçla yapılmış olması durumunda ise eser sözleşmesi kapsamına girecektir. Türk hukuk sisteminde, tedavi amaçlı tıbbi müdahalelerdeki hasta hekim ilişkisini vekalet sözleşmesi ve estetik müdahalelerdeki hasta hekim ilişkisini eser sözleşmesi olarak genel kabul gören tanımlamaların dışında, hasta ile hekim ilişkisini atipik (yasada düzenlenmemiş) ilişki olarak tanımlayan bir başka görüş de mevcuttur. Bu görüşe göre ise hekimlik sözleşmesi; hekim ile hasta arasında kurulan ve hekimi kendisine ödenecek bir bedel karşılığında tıbbî teşhis ve tedavi edimini yerine getirme yükümlülüğü altına sokan sözleşme olarak tanımlanmaktadır¹⁸.

Çalışmamızda; yüksek yargı mahkeme kararları ışığında rinoplasti ameliyatı sonrası doğan anlaşmazlıkların hukuki açıdan değerlendirilme kıstas ve yöntemlerinin tartışılması ve bu konuda adli tıbbi açıdan dikkat edilecek hususların vurgulanması, böylelikle bir yandan rinoplasti ameliyatı yapmakta olan hekimlerin yasal sorumlulukları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları, ameliyatın fonksiyonel ya da estetik amaçla yapılıyor olmasının getirdiği sözleşme farklılıklarından haberdar olmaları, diğer yandan ise bu ameliyatların dava konusu olduğu hallerde mahkeme veya savcılıklarca bilirkişi olarak görevlendirilecek hekimlerin konuya nasıl yaklaşacakları, kararlarını hangi hukuksal dayanaklarla verecekleri hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır.

HASTALAR VE YÖNTEM

Bir mahkeme kararı arama motoru olan "https://legalbank.net/arama/mahkeme-kararlari" adresinden "rinoplasti", "septoplasti", "septorinoplasti" ve "burun estetik" anahtar kelimeleri kullanılarak 29/07/2024-31/07/2024 tarihlerinde tarama yapılmıştır. Tarama sonuçlarında herhangi bir zaman sınırlaması yapılmadan, rinoplasti ameliyatı sonrasında karşılaşılan tıbbi uygulama hatası iddialarını konu edinen kararların tümü çalışmaya dahil edilmiştir. Rinoplasti ile birlikte meme, kalça, yüz gerdirme gibi diğer estetik operasyonları içeren tıbbi uygulama hatası iddialarını konu edinen kararlar hariç tutulmuştur. Çalışmamızda ilk ve üst mahkemelerin kararları ile üst mahkemelerin bozma ve onama sebepleri değerlendirilmiştir.

Bu çalışma Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 23.07.2024 tarih ve 13 sayılı etik kurul onayı alınarak ve Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür.

BULGULAR

Tarama sonucunda; rinoplasti ameliyatı sonrası tıbbi uygulama iddiasını konu edinen 30 karar tespit edilmiştir. Kriterleri karşılayan Danıştay veya Bölge Adliye Mahkemesi kararlarına ulaşamamış ve üst mahkemelerin tamamını Yargıtay kararları oluşturmuştur. Bu raporların yalnızca %3.3'ünü (n=1) ceza mahkemelerine ait raporlar oluşturmaktayken, %96.7'si (n=29) gibi büyük çoğunluğunu hukuk mahkemelerine ait raporlar oluşturmaktadır.

Yargıtay kararları incelendiğinde; kararların %83.3'ünde (n=25) ameliyatı yapan hekimin branşına ait bilgi verilmediği, 3 kararda plastik ve rekonstrüktif cerrahi, 1 kararda kulak burun boğaz hastalıkları ve 1 kararda ise işlemi genel cerrahi uzmanının gerçekleştirdiği belirtilmiştir (Şekil 1). Yargıtay kararlarında belirtilen rinoplasti ameliyatlarının yapılış amaçları incelendiğinde; ameliyatların büyük çoğunluğunun (n=24) yalnızca estetik amaçlı yapıldığı, 5 olgunun hem estetik hem fonksiyonel amaçlı, 1 olgunun yalnızca fonksiyonel amaçlı yapıldığı; Yargıtay'ın ise yalnızca fonksiyonel amaçlı yapılan rinoplasti ameliyatında hasta ile hekim arasındaki ilişkiyi vekalet sözleşmesi kapsamında değerlendirdiği

görülmüştür. Hem estetik hem fonksiyonel amaçlı rinoplasti ameliyatlarını konu edinen 5 karar incelendiğinde; kararların tümünde burunda şekil bozukluğu olduğu iddiaları gerekçesiyle Yargıtay tarafından konunun eser sözleşmesi kapsamında ele alındığı anlaşılmıştır.

İlk ve üst mahkeme kararları birlikte incelendiğinde; rinoplasti ile ilişkili tüm ilk derece mahkeme kararlarının %86.6'sının (n=26) Yargıtay tarafından bozulduğu, ilk derece mahkemelerinin vermiş olduğu davanın reddine (hekimin tazminat ödememesine) dair 19 kararın ise tamamının Yargıtay tarafından bozulduğu dikkati çekmiştir. İlk derece mahkemelerinden, 2015 yılında ceza davasında hekimin beraati yönünde verilen bir karar ile 2017 yılında hukuk mahkemesinde 7500 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat ödenmesi yönünde verilen bir kararın ise Yargıtay tarafından onandığı görülmüştür (Tablo 1).

Bozulan kararların bozma gerekçeleri olarak %50 (n=13) ile en sık bilirkişi raporlarındaki yetersizlik gerekçe gösterilmiştir (Tablo 2). Bilirkişi olarak görevlendirilen hekimler düzenledikleri raporlarda genellikle hekimin kusurunun olup olmadığı ve ameliyat sonunda karşılaşılan istenmeyen sonucun komplikasyon niteliğinde olup olmadığına dair görüş bildirmektedir. Oysa Yargıtay kararlarında bilirkişi raporlarındaki eksiklikler ile ilgili olarak "eser sözleşmesi hükümlerine göre yüklenicinin (hekimin) sonuç taahhüdü olup, ayıptan sorumluluğu için kusurlu olmasının zorunlu olmadığı değerlendirilmediğinden raporların hükme yeterli olmadığı" hususları vurgulanmıştır. Yani bilirkişilik görevi üstlenen hekim öncelikle yapılan rinoplasti ameliyatının fonksiyonel amaçlı mı, estetik amaçlı mı olduğunu belirlemeli, eğer estetik amaç taşıyorsa konuya "eser sözleşmesi" açısından yaklaşarak, hekimin baştan verdiği taahhüdü gerçekleştirip gerçekleştirmediğine, yani baştan üzerinde anlaşılacak bulunan sonucun elde edilmediğine odaklanmalıdır. Burada yüklenici olarak adı geçen taraf ameliyatı yapan hekim, iş sahibi olarak geçen taraf ise ameliyat olan hastadır.

Şekil 1: Yargıtay kararlarında rinoplasti ameliyatı yapan hekimlerin branşlara göre dağılımı.

Tablo 1. İlk mahkeme ve üst mahkeme kararlarının karşılaştırılması.

		n (%*)	Üst mahkeme kararı			Toplam
			Onama	Bozma	Kısmen bozma	
İlk mahkeme kararı	Beraat	n (%*)	1 (100)	-	-	1
	Tazminat ödemeli	n (%)	1 (11.1)	6 (66.7)	2 (22.2)	9
	Tazminat ödememeli (davanın reddi)	n (%)	-	19 (100)	-	19
	Görev yönünden reddi	n (%)	-	1 (100)	-	1
	Toplam	n (%)	2 (6.6)	26 (86.6)	2 (6.6)	30

*sıra yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 2. Bozma kararı verilen Yargıtay kararlarının gerekçeleri.

	n (%)
Tazminat ödemeli	11 (42.3)
Tazminat ödememeli	1 (3.8)
Bilirkişi raporu yetersiz	13 (50)
Davanın esasına geçilerek karar verilmeli	1 (3.8)
Toplam	26 (100)

TARTIŞMA

Rinoplasti, doğru yapıldığında hastaları oldukça mutlu eden bir estetik prosedür olmasına karşın; olumsuz bir sonuçla karşılaşıldığında sosyal hayattan gizlenmesi mümkün olmayan sonuçlar meydana getirebilmektedir. Burnun bu özel konumu sonuçtan memnun olmayan hasta ile hekimi mahkemede karşı karşıya getirebilmektedir¹⁹. Plastik cerrahların yılda en az 1 malpraktis davasıyla karşılaşma olasılığının diğer uzmanlık dallarından iki kat daha fazla olduğu bildirilmiştir²⁰. En çok dava edilen estetik prosedürler incelendiğinde; estetik meme cerrahilerinden sonra rinoplastinin de içinde olduğu yüz estetik cerrahi uygulamaları yer almaktadır²¹. Boyd ve ark. rinoplasti ve septoplasti ameliyatlarının en çok dava edilen 4. estetik cerrahi prosedür olduğunu bildirmişlerdir²². Dava edilen estetik amaçlı plastik cerrahi ameliyatlarının dava sebebi olarak ilk sırada kötü estetik görünüm yer almaktadır^{22,23}.

Mahkemelerce ilk dikkat edilecek unsurlardan biri, uygulayıcının yetki sahibi olup olmadığıdır. Ülkemizde rinoplasti ameliyatları için yetki; 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ile TUKMOS uzmanlık eğitimi çekirdek müfredatları gereğince Kulak Burun Boğaz Hastalıkları ile Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi uzmanlarındadır. Çalışmamıza dahil edilen Yargıtay kararlarında ameliyatı gerçekleştiren hekimin branşı ile ilgili bilgi oldukça sınırlıdır. Ancak; ulaşılan 1 kararda genel cerrahi uzmanı tarafından yapılan rinoplasti ameliyatının dava konusu olduğu görülmüştür ve bu kararda, ilk derece mahkemesi ameliyatı yapan doktor yönünden davanın kabulüne, özel hastane yönünden ise davanın reddine karar vermiş; Yargıtay ise ameliyatı yapan hekimin genel cerrahi uzmanı olduğunu ve ameliyatın genel cerrahi alanına girmediğini değerlendirerek hekimin eyleminin tıp kurallarına uygun bulunmadığını, bunun yanında davalı hastanede gerçekleşen operasyonda oluşan zararlardan hastanenin de sorumlu olacağını belirtmiştir.

Hekimin hasta üzerindeki tıbbi müdahalesini meşrulaştıran bir unsur da hastanın

rızasıdır. Hasta en baştan itibaren yapılacak işlemlerden, işlemin alternatiflerinden, nadir de olsa gelişebilecek komplikasyonlardan ve komplikasyon yönetiminde uygulanabilecek işlemlerden haberdar olmalı, yani neye rıza gösterdiğini bilmelidir. Hastanın, doğru ve etkin iletişim kurularak bilgilendirilmesinin tıbbi uygulama hatası davaları ile karşılaşılma ihtimalini azalttığı bildirilmektedir²⁴. Yargıtay, diğer tıbbi müdahalelerde olduğu gibi estetik müdahalelerde de aydınlatma yükümlülüğünü hekimin sorumluluğuna bırakmıştır. Taahhüt ettiği sonucu gerçekleştirmek ile yükümlü olan hekimin, uygulanacak estetik uygulama sonrasında hastanın karşılaşacağı görünüm ile ilgili olarak hastayı önceden bilgilendirmesi ve bunu belgelendirmesi Türk hukuk sistemi açısından oldukça önemli bir öneme sahiptir. Nitekim Yargıtay, kararlarında onamın alınıp alınmamasının yanı sıra, hekimin hastayı yeterince aydınlatıp aydınlatmadığını irdelemiş ve hekimlerin gelişebilecek komplikasyonlar, komplikasyon yönetiminde uygulanabilecek işlemler ve ikinci ameliyatlar gibi hususları da içeren oldukça ayrıntılı aydınlatma yapması gerektiğini vurgulamıştır^{10,25}.

Yargıtay; estetik amaçlı tıbbi müdahaleleri eser sözleşmesi, estetik amaç taşımayan tıbbi müdahaleleri ise vekalet sözleşmesi kapsamında değerlendirmektedir. Çalışmamızda da estetik amaç taşımayan fonksiyonel rinoplasti ameliyatını konu edinen 1 olguda Yargıtay'ın hasta hekim ilişkisini vekalet sözleşmesi kapsamında değerlendirdiği görülmüştür. Hastanın hem nefes darlığı gibi şikayetlerinin giderilmesini hem de şekil bozukluğunun düzeltilmesi amacıyla yapılan ameliyatları konu edinen 5 kararın tümünde şekil bakımından burnun istenilen görüntüde olmadığı iddiaları Yargıtay tarafından eser sözleşmesi kapsamında değerlendirilmiştir. Hem fonksiyonel hem estetik amaç ile yapılan rinoplasti ameliyatında estetik açıdan istenilen sonuca ulaşılmış olması, ancak fonksiyonel olarak istenilen sonuca ulaşamaması durumunda hekim ile hasta arasındaki ilişkinin hangi sözleşme kapsamında değerlendirileceği açık değildir. Tıbbi müdahalenin estetik olmayan kısmını ilgilendiren bu durumda, yazarlar olarak hekim ile hasta ilişkisinin vekalet sözleşmesi

üzerine kurulmasının daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Estetik amaçlı tıbbi müdahalelerde hekim ile hasta ilişkisini karma, kendine özgü, kanunda tanımlanmayan, atipik sözleşme olarak tanımlayan veya vekalet sözleşmesi kapsamında olduğunu belirten görüşler mevcut olsa da; ülkemizde estetik tıbbi müdahalede bulunacak hekimlerin bir "de facto" olarak, Yargıtay'ın estetik müdahaleleri "eser sözleşmesi" kapsamında değerlendirdiğini bilmeleri ve bu durumun hukuki sonuçlarını öngörerek hasta ile ilişkilerini yönetmeleri gerekmektedir^{17,26}.

Gezer ve ark.²⁷ estetik uygulamaları konu edinen Yargıtay kararlarının incelendiği çalışmada, Yargıtay'ın bozma gerekçesi olarak en sık (%38.6) bilirkişi raporlarındaki yetersizlik olduğunu bildirmişlerdir. Çalışmamızda da bu neden %50 (n=13) ile Yargıtay'ın bozma gerekçeleri arasında ilk sırada bulunmaktadır. Nitekim; ilk derece mahkemelerine tanzim edilen bilirkişi raporlarında, kusur sorumluluğu ele alınarak hekimin kusurlu olup olmadığı, hatalı tıbbi müdahalede bulunup bulunmadığı, komplikasyon söz konusu olup olmadığı ve komplikasyon yönetimi konularının ele alındığı görülmektedir. Yargıtay ise bu kararları bozarak kararlarında; eser sözleşmesinin sonuç taahhüdü olan bir sözleşme olduğu, yüklenicinin (hekimin) taahhüt ettiği sonucu meydana getirmekle yükümlü olduğu, sonucun gerçekleşmemesi durumunda yüklenicinin edimi ifa etmediğinin kabulü gerektiğini vurgulamıştır. Hasta tarafından istenilen sonucun gerçekleşmesi fen ve bilime, yasal kurallara göre mümkün değilse, TBK'nın 476. maddesine göre hekimin işi kabul ederken bu konuda hastayı uyarma yükümlülüğü bulunmaktadır. Taahhüt edilen sonuca ulaşamaması durumunda ücrete hak kazanılamayacağı gibi, TBK'nun ilgili hükümleri gereği doğan zararın tazmini gerekmektedir¹⁶.

Bu durumda fonksiyonel amaçla yapılan rinoplasti ameliyatlarından kaynaklanan davalara yönelik yapılacak bilirkişi incelemelerinde işlemi yapan hekimin yetkili olup olmadığı, tanı, tedavi ve postoperatif dönemde herhangi bir kusuru bulunup bulunmadığı, işlemin güncel tıp kurallarına uygun şekilde yapılmış olup

olmadığı, aynı koşullardaki ortalama bir hekimin göstermesi gereken asgari dikkat ve özenin gösterilmiş olup olmadığı hususlarına odaklanılmalı; estetik amaçla yapılan rinoplasti ameliyatlarından kaynaklanan davalara yönelik yapılacak bilirkişi incelemelerinde ise, burnun istenilen ve/veya vaat edilen şekle kavuşması gerektiğini unutmuyarak, istenilen sonucun gerçekleşip gerçekleşmediğinin eser sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesi ve taahhüt edilen sonucun gerçekleşmemesinde yüklenicinin kusuru bulunup bulunmadığı da değerlendirilmelidir. Bu ayrım tıbbi uygulama hatası olgularında bilirkişi olarak görevlendirilen hekimlerin, eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi arasındaki farklılıktan ve söz konusu olguda hekimin hastasıyla hangi türden bir sözleşme kurmuş olduğundan haberdar olması zorunluluğunu getirmektedir.

Sonuç olarak; rinoplasti ameliyatının yalnızca fonksiyonel tedavi amacıyla yapıp yapılmadığı, yani estetik unsur içerip içermediği, hasta ile hekim arasındaki sözleşme ilişkisini değiştirmekte ve hukuki açıdan büyük önem arz etmektedir. Türk hukuk sistemi estetik uygulamalardaki hekim hasta ilişkisini eser sözleşmesi kapsamında değerlendirmekte ve yüklenici olan hekimin taahhüt ettiği sonucu gerçekleştirmekle yükümlü olduğunu kabul etmektedir. Estetik müdahalede bulunacak hekimlerin, daha nadir karşılaşılabilecek komplikasyonları ve tüm riskleri barındıran daha özenli ve geniş kapsamlı aydınlatılmış onam almaları ve estetik uygulamaların hukuktaki karşılığını bilerek mesleklerini icra etmeleri, istenmeyen hukuksal sonuçlar ile karşılaşma risklerini azaltacaktır. Konuya bilirkişilik açısından yaklaşıldığı takdirde ise; bilirkişi olarak görevlendirilen hekimler tarafından estetik müdahalelerin diğer tıbbi müdahalelerden farklı olarak, Yargıtay nezdinde yüklenicinin sonuç taahhüdü verdiği eser sözleşmesi kapsamında değerlendirildiği akılda tutulmalı ve bilirkişi raporlarında öncelikle taahhüt edilen sonucun gerçekleşip gerçekleşmediği, gerçekleşmemiş ise bunda yüklenicinin kusuru olup olmadığı hususları özellikle değerlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Amodeo CA. The central role of the nose in the face and the psyche: review of the nose and the psyche. *Aesthetic Plast Surg.* 2007;31:406-10. DOI: 10.1007/s00266-006-0241-2
2. Ercolani M, Agostini A. Psychological Aspects of Rhinoplasty. In: Shiffman MA, Di Giuseppe A, editors. *Advanced Aesthetic Rhinoplasty: Art, Science, and New Clinical Techniques.* Berlin, Heidelberg: Springer; 2013. p. 93-8.
3. Friedman O, Cekic E, Gunel C. Functional Rhinoplasty. *Facial Plast Surg Clin N Am.* 2017;25(2):195-9. DOI: 10.1016/j.fsc.2016.12.004
4. Thomson C, Mendelsohn M. Reducing the incidence of revision rhinoplasty. *J Otolaryngol.* 2007;36(2). DOI: 10.2310/7070.2007.0012
5. Foda HMT. Rhinoplasty for the multiply revised nose. *Am J Otolaryngol.* 2005;26(1):28-34. DOI: 10.1016/j.amjoto.2004.06.014
6. Chauhan N, Alexander AJ, Sepehr A, Adamson PA. Patient Complaints With Primary Versus Revision Rhinoplasty: Analysis and Practice Implications. *Aesthet Surg J.* 2011;31(7):775-80. DOI: 10.1177/1090820X11417427
7. Yu K, Kim A, Pearlman SJ. Functional and Aesthetic Concerns of Patients Seeking Revision Rhinoplasty. *Arch Facial Plast Surg.* 2010;12(5):291-7. DOI: 10.1001/archfacial.2010.62
8. Plastic Surgery Statistics | American Society of Plastic Surgeons. Erişim: <https://www.plasticsurgery.org/news/plastic-surgery-statistics>
9. Raggio BS, Harris WC, Winters RD. Analysis of Factors Associated With Malpractice Litigation in Rhinoplasty. 2019;36(3).
10. Hakeri H. Tıp Hukuku El Kitabı. 24. baskı. 2021. 129-34 p.
11. İpekyüz FY. Hekimin tazminat sorumluluğu. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Derg.* 2015;20(33):19-61.
12. Taşçı Bİ. Kamuda Çalışan Hekimlere Tabip Odalarınca Disiplin Cezası Verilmesi Sorunu. 2022;(16):257-86.
13. Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Dallarının Çekirdek Müfredat ve Standartları [Internet]. [cited 2024]. Available from: <https://tuk.saglik.gov.tr/TR-84694/v-24-dokumanlari.html>
14. Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.1219-20141119.pdf>
15. Erol C, Özel Ç. Borçlar Hukuku Genel Hükümler. Baskı Ank Ekim. 2017;1:62.
16. Türk Borçlar Kanunu. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6098&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
17. Arıncı A, Usta S. Estetik amaçlı tıbbi müdahalelerde hekimin hukuki sorumlulukları ve eser sözleşmesi. *Turk J Plast Surg.* 2017;25(2):84-93.
18. Demir M. Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu. *Ank Üniversitesi Hukuk Fakültesi Derg.* 2008;57(3):225-52.
19. Panthaki ZJ. Risk, Liability, and Malpractice: What Every Plastic Surgeon Needs to Know. *J Craniofac Surg.* 2011;22(6):2428.
20. Jena AB, Chandra A, Lakdawalla D, Seabury S. Outcomes of medical malpractice litigation against US physicians. *Arch Intern Med.* 2012;172(11):892-4. DOI: 10.1001/archinternmed.2012.1416
21. Sarmiento S, Wen C, Cheah MA, Lee S, Rosson GD. Malpractice Litigation in Plastic Surgery: Can We Identify Patterns? *Aesthet Surg J.* 2020;40(6):NP394-401. DOI: 10.1093/asj/sjz258
22. Boyd JB, Moon HK, Martin S, Mastrogiovanni DB. Plastic Surgery and the Malpractice Industry. *Plast Reconstr Surg.* 2021;147(1):239. DOI: 10.1097/PRS.00000000000007497
23. Martin-Fumadó C, Benet-Travé J, Güerri-Fernández R, López-Ojeda A, Bermejo-Segú O, Arimany-Manso J. Professional Liability in Plastic Surgery: A Change of Scenario in Medical Professional Liability in Spain. *Plast Reconstr Surg ? Glob Open.* 2023;11(6):e5054. PMID: PMC10256378 DOI: 10.1097/GOX.00000000000005054
24. Boyll P, Kang P, Mahabir R, Bernard RW. Variables That Impact Medical Malpractice Claims Involving Plastic Surgeons in the United States. *Aesthet Surg J.* 2018;38(7):785-92. DOI: 10.1093/asj/sjx182
25. Gürcan M. Tıp Hukukunda Eser Sözleşmesi. İkinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık;
26. Hakeri H. Tıp Hukuku (2 Cilt) Cilt I: Genel Hükümler ? Cilt Iı: Özel Hükümler. 26'ncı baskı. Vol. 2. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2024. 1192 p.
27. Gezer T. Hekimlerin estetik uygulamalardan doğan sorumluluğunun doktrindeki görüşler ve 2011-2019 yılları arasında verilen Yargıtay kararları doğrultusunda değerlendirilmesi [Uzmanlık tezi]. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı; 2021.